

Inventering av svampar i rikfjäll kring Klimpfjäll 2019

- rapport

Utsikt mot Murfjället. 20 augusti 2019.

Bakgrund

I den svenska fjällvärlden är förekomsterna av kalkrik och basmineralrik berggrund ojämnt fördelade. Trakter med surare berggrund omväxlar med lite rikare skiffrar och mycket annat. I vissa trakter, ofta specifika fjäll, är berggrunden särskilt rik. Den biologiska mångfalden är av intresse i samtliga områden, men rikfjällen är ändå att betrakta som särskilt värdefulla hotspots.

Den traditionella renbetesdriften håller undan vedväxter m.m. så att örter och små gräs kan få solljus och breda ut sig över hedarna. Samtidigt genomgår växt-, djur- och svamplivet i fjällen ständiga förändringar. Inte minst har under senare år påverkan av klimatförändringarna blivit tydlig. Små glaciärer och fasta snömassor smälter undan, rasbranter stabiliseras av markvegetation och buskar och små träd klättrar allt högre upp längs fjällsidorna. Hur påverkas den biologiska mångfalden i fjällen av allt detta?

Som i så många andra områden är det kärlväxter och fåglar som har inventerats väl. Kännedomen om dessa två grupper är förhållandevis god, även i avsidens belägna fjällområden. Viss inventering av lavar och mossor samt insektsgrupper som humlor, fjärilar och skalbaggar har genomförts på en del håll, men inte alls i samma omfattning. När det gäller svampar är kunskapen väldigt begränsad.

Syfte och miljöproblem

Svampar är en svårinventerad grupp. Det finns undersökningar som pekar på att endast ungefär 5 % av befintliga artförekomster i marken visar sig ovan jord. Och detta dessutom sporadiskt. Vissa svamparter kan observeras varje år, och under en god del av säsongen. Andra kan man få vänta i årtal på att över huvud taget få se, och då kanske bara några dagar. Det är också så att inom svamparna som organismgrupp finns svårutredda artkomplex, och även arter vars variation och förekomst just i fjällen är dåligt känd.

Ändå är den kunskap som går att hämta ur återkommande inventering av svamparnas fruktkroppar av stort värde. Många av dem fungerar som signalarter, och berättar för oss om tillstånd och trender, såväl i vegetationen som i själva marken.

Finansiering

Medel för inventeringen erhöles från Göran Gustafssons stiftelse för natur och miljö i Lappland.

Genomförande

Inventeringen genomfördes 19–23 augusti 2019. Sex personer deltog, varav fyra från Sverige (Åsa Kruys, Ellen Larsson, Jan Olsson och Hjalmar Croneborg), en från Norge (John Bjarne Jordal) och en från Finland (Jukka Vauras). Vi var stationerade i Klimpfjäll. Det innebar helikoptertransport till olika platser nära gränsen mot Norge, fältinventering på dagarna samt artbestämning, intorkning av kollektorer och datasammanställning på kvällarna. Intressanta platser med särskilt rik berggrund & jordart valdes ut baserat på berggrundskarta, tidigare fynduppgifter av känsliga kärlväxter samt tips från flera personer med god kännedom om trakten.

Resultat

Totalt besöktes fem olika rikfjäll, ovan trädgränsen, samt några andra lägre belägna platser. Ett par av fjällen är så avlägset belägna från vandringsleder och stugor att det normalt är endast renskötare som vistas där. Några har besökts för sin rika kärlväxtflora, med största sannolikhet har de aldrig någonsin undersökts med avseende på sin funga/svampflora.

På grund av torrt väder var tillgången till fruktkroppar ganska begränsad, men ett stort antal fynduppgifter och kollektorer samlades ändå in. I vissa kritiska släkten, där systematik och taxonomi är

Clitocybe lateritia på Murfjället. 20 augusti 2019.

Clitocybe strigosa på Raavre. 23 augusti 2019.

under utredning eller kommer att utredas, samlades viktigt material in. Exempel är *Cuphophyllus*, *Entoloma*, *Amanita*, *Russula*, *Inocybe*, *Lycoperdon*, *Bovista* och *Delitschia*.

- Antal fynduppgifter till artportalen: drygt 400. www.artportalen.se.
- Antal kollektioner till herbarium GB, Göteborgs universitet: 255, samt ca 90 kollektioner till herbarium UPS (Evolutionsmuseet, Uppsala Universitet).
- Antal funna arter i området: 159, sannolikt ytterligare cirka 25 arter, men det behöver bekräftas.

Efterarbete

Under vintern 2019/20 genomfördes ytterligare arbete med hantering av data och insamlade kollektioner. Cirka 100 av de mest intressanta och svårbestämda kollektionerna har sekvenserats för att bekräfta artidentifiering. Resultaten håller på att bearbetas, framför allt i det svårbestämda släktet *Entoloma*. Här visade sekvenseringsresultatet, som vi fått hjälp med att analysera av *Entoloma*-experter i Norge och Holland, på 27 konstaterade arter. Av dessa är fyra med stor sannolikhet obeskrivna arter som inte tidigare påträffats i Norden. Ytterligare är fem av dem är arter som tidigare har påträffats och är kända men fortfarande obeskrivna. Med all sannolikhet tillkommer flera nya arter på artlistan när alla data är bearbetade.

Exempel på särskilt intressanta fynd

Entoloma porphyrogriseum: första bekräftade fyndet i Sverige, från Lasterfjället 19 aug. 2019.

Inocybe melleiconica: en nyligen upptäckt ny art för Sverige, på Frimstjakke 20 aug. 2019.

Inocybe dulcamaroides: art knuten till dvärgvide i alpin miljö, på Fiehteres 21 aug. 2019. Vi har färre än 10 fynduppgifter från Sverige.

Inocybe paragiacomii: en nybeskriven art från Sverige. Fiehteres (21 aug. 2019) är nu den fjärde bekräftade lokalen i landet för arten.

Inocybe melleiconica, på Frimstjakke.
20 augusti 2019.

Entoloma porphyrogriseum, på
Lasterfjället. 19 augusti 2019.

Betydelse för kännedomen om fjällens natur och svamprikedom

Ett sätt att nå en mer långsiktig uppbyggnad av kännedomen om svampar i vår svenska fjällvärld är att inventera ett antal kända delområden under svampsäsong och sammanställa den kunskapen. Sveriges mykologiska förening har genomfört sådana inventeringar på flera platser i fjällkedjan. Särskilt värdefullt har varit att få möjlighet att besöka avlägset belägna rikfjäll, inom ramen för vad

som krävs för ett inventeringsarbete. Sammantaget är det ändå bara en början – det finns många fler intressanta platser att besöka, och enormt mycket mer att upptäcka och kartlägga.

På sikt kan ett sådant kunskapsuppbyggande arbete leda till möjligheten att bättre förstå svamparnas artrikedom, utbredning, förekomst och inte minst dynamik över tid i fjällerna. Eftersom just svampar är känsliga mikroorganismer, som relativt snabbt svarar på miljöförändringar, kan det ge viktiga bidrag till kännedomen om hur vår svenska fjällvärld förändras.

Kartor

